

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helvben nazonoz nordca:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Folyó száma ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, június 24.

Tisza Kálmán beszámolója.

Városunk országgyűlési képviselője ma este városunkba érkezik, hogy holnap beszámolót tartson.

Közeledik már nem a kombinációk, hanem a törvény értelmében a választás ideje. Mi azt véljük, hogy ennek a beszámolóknak a választás és pedig a helybeli választás miatt tulajdonitanak szembetűnőleg oly nagy fontosságot, hiszen, ha Tisza Kálmánnak az *országnak* van valami mondani valója, naponkint meg van erre az alkalma.

Mi nem annyira a beszámoló tartalmára vagyunk kíváncsiak, mint inkább feszült figyelemmel kísérik ennek a beszámolási ünnepségnek minden apró részletét. Meglehetősen tisztában vagyunk azal, hogy Nagyvárad választó polgársága miként érez Tisza Kálmán iránt. Sőt nekünk úgy tűnik fel, hogy midőn a nagy Biharvármegye szabadelvű pártját a városi szabadelvű párt meghívta a beszámolási ünnepségben való részvételre: az ünnepségnek legalább szám szerint imposanssá tételének biztosítása is nagy súlyú érveként nehezült az elhatározás mérlegébe.

A lefolyandó ünnepségnek nyugodt szemlélete, megfigyelése e tekintetben is fog tanulságos tájékoztatást nyújtani.

Azt is állítjuk, hogy ez a beszámoló a politikai jellemeknek vizsga napja lesz. Mikor azonban politikai jellemekről, politikai lelkiismeretről szólnak: ne higgye senki, hogy a modern kor egy emberben két, sőt többféle lelkiismeretet megengedő absurd rendszerének vagyunk hivei.

Egy felelős személyiség egy lelkiismeret! Ez az elvünk. Azért azt is tudjuk, hogy a kiknek politikai szabadságára a szabadság sokat dicsőített korszakában az igazságtalan nyomás csak nagykokczkázásokkal leküzdhető súlylyal nehezedik: azoknak nehéz napjuk leend.

Igaz részvétellel vagyunk irántuk, s tudjuk az erkölcsi beszámítás elveit velük szemben alkalmazni.

Reánk nézve tehát a beszámoló külső körülményei maguk rendkívüli érdekességgel bírnak s feszült figyelemmel nézünk eléje.

Pedig a beszámoló tartalma is rendkívül érdekes lehetne.

Hiszen Tisza Kálmán, a szabadelvű pártnak »közlegény« volta daczára tényleges »generálisának« elnöklete alatt a radikális egyházpolitika végén nagyon sok érdekeset mondhatna. Különösen most, midőn az egyházpolitikai törvények életbe lépésének idejére határozott bizonyossággal jelentett *nagy békesség* oly alakban nyilvánul, hogy a *közszabadságot* lábbal

tipró törvénnyel készülnek védeni a nagy »szabadelvűek« azokat a törvényeket, melyeket állítólag az ország ellenállhatatlan közvéleménye követelt.

Ez lehet »szabadelvűség«, de semmi esetre sem »szabadságelvűség«!

Mily gyönyörű szabadság is az: először megtesszük emberi törvénnyel a vallást a hitágozatot, a szentséget politikának, azután ezen a czimen kitiltjuk a vallást, a hitágozatot, a szentséget a templomból, hová pedig a modern liberális szerint természetesen helytelenül szorítani kellene; lakatot teszünk az evangélium hirdetőinek szájára!

Ez azután evangéliumi szabadság, valóság szabadság, melynek lakatját még megtévesztett önző s gyáva katolikusok is segitenek tettel vagy mulasztással kovácsolni.

Késő bánat ne legyen ennek a vége! Az egyházra nem lesz végveszély. A szenvedés a történelem tanúsága szerint arra mindig tisztító, emelő hatással volt és lesz. Az külön viharokat is látott már eleget. Erősebb lánczok is lehullottak róla. Csak vértanukat csináljanak! A vértanuk unokái élnek; ha kell készen állanak. De csak azt mondja meg az a tagadhatatlanul nagy eszű Tisza Kálmán: milyen jövő vár így szétmarczangolt szegény magyar hazánkra?! X.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Milike.

Egy aranyos kis szöke fő tekintett ki a puha csipke-függönyök közül, s nagyott nevetett az ablak mellett türelmetlenül áldogáló fiatal emberre, a lovagra.

A mama egy vén könyvből olvasott még vénebb históriákat, s néha szólt a Milinek, a mikor ez valami számfüzet mutatott imádjának.

Olyan kis kedves baba volt. Itt nőtt fel közöttünk, szerettük, játszottunk vele és bálványoztuk.

Áldott jó szive volt. Utolsó krajczárját oda adta a koldusnak. Télen prémes, drága felöltőjét adta le magáról az iskolában, egy sápadt, didergő leánynak. Vidd haza! nekem majd vesz a papám, mert ő gazdag ember. És Milike haza ment a hidegben. Meghült, ágyba fektették, s két hétig itta a keserű theákat, de nem tett szemrehányást senkinek.

Tizenhárom éves korában hosszú ruhát kapott és voltak sziv ügyei. Tizenöt éves korában már bálba járt, souper-t tánczolt reggelig.

Ha tíz órakor végig ment a korzón, elegáns urak üdvözölték, szívesen »csókolták kezét«, s a Milike büszke volt: hiszen már neki is csókolnak kezét.

Mamájával, aki még mindig fess asszony, állandó látogatói voltak a képtáraknak, az akadémiai üléseknek. Divatos csipkéi előhírnő-

kei voltak az őszi évadnak. A téli nagy bálon nevükkel kezdődött az »ott voltak« névsora, s bámulták legújabb szabásu, elegáns tolettjüket.

A papa pedig, mint egy szükséges, de előtérben felesleges egyéniség, egy csendes sarokban ült és számolta, mennyijébe kerül a ma esti dicsőség, mikor jár le a váltó.

Bálványozták, szerették a Milikét, de nem merte elvenni senki. Olyan fenséges, szép és büszke volt, hogy alig bátorokdta megközelíteni.

Egy szép napon, mert az ilyenek rendszerint szépek, szájára vette a társaság. Egy fess huszártisztról is szólt az ének, de az ilyenkor mellékes.

Szegényke az ideálban csalódott, az is olyan simplex ember volt mint a többi . . .

Eltűnt a társaságból. Büszkesége nem engedte többé visszatérni oda, a honnan kiindult.

Kezdte nagyon megkedvelni a nagyvilági levegőt is: szinpadra lépett.

Sokféle előnye közül csak szépségét tudta érvényesíteni. Hangja ugyan már nem csegett valami tisztán, hanem szépségeért elnézték a gixereket és bőven tapsolt neki a hódoló közönség. A szinpadon jól érezte magát. A mire mindig vágyott, ami édes álma volt, az beteljesült: ünnepezték. Elsőrangú művésznök sorában emlegették és ez elég volt neki, ez boldoggá tette.

A virágkoszoruk, a bókók elbódították. Érzéketlen volt minden iránt, csak a publikum tapsai zsongtak örökké fülében.

A midőn a szinpadon felkerestem, alig

ismert reám: talán kicsinyelt, talán nem akart emlékezni a multra?! megváltozott egészen! A lelke lassanként kifáradt a munkában, nehezére esett új szerepeket tanulnia, azután megkezdett már fogatkozni bájaiban, ámbár a szépítő szerek sokat eltakartak.

A közönség újabb valamiért rajongott és felfedezett egy viruló, pezsgő vérű primadonnát.

Milike érezte ezt a változást. Eleinte rosszszul esett neki, sirt, sokszor éjjeleken át. De nem tudott magán segiteni, mert a korrall és a közönséggel küzdeni nem lehet.

A régi dicsőség eltűnt. A dicsfény foszladozni kezdett, a lapok pedig olyas valamit sutogtak, hogy az ünnepezt Milike már helyt adhatna az utána jöttnek, az ifjabb nemzedéknek.

És helyt adott. Hiába várták a főpróbára. A premiére elmaradt nélküle.

Felé se ment többé a szinpadnak. Nem bírta volna el a mellőzést, a kicsinylést. Ő, aki mindig dicsőségre vágyott, nem tudott második lenni.

És azután lekerült a napirendről; elfeledték őt is hamar. Helyét, nevét hamar elfoglalta a másik.

A gráci főtéren egy elegáns divatüzletben élénken tracsolnak a leányok. A császári színházban premiére volt tegnap; kritizálják a művészeket, művésznöket.

Milike, a letűnt nagyság, közönyösen hallgatja a diskurzust. Képzletében visszatérnek a multak emlékei, az első siker, a lámpaláz, s hirtelen odafordul a lányokhoz: »a főszerepet különben játszottam volna! . . .

Irta: Jenő.

Az új bécsi nunczius.

Agliardi, a pápa bécsi nuncziusa kardinálissá lett. XIII. Leó a jun. 22-én tartott konzisztóriumban a madridi s lisszaboni nuncziusokkal együtt bitorossá tette. Méltó s régen várt kitüntetés ez ama férfura nézve, aki oly sok nehézség közepette annyi bizonyítékát adta diplomáciai tapintatának s politikai eszéyének. Agliardi bitoros egy ideig még Bécsben marad, ahová holnap reggel érkezik gróf Macciali pápai nemes testőr a bitor boretummal, melyet a király június 27-én, szombaton fog az új bitorosnak átadni.

Az új bécsi nuncziust is kinevezte már a pápa T a l i a n i személyében.

Emidio Taliani született Montegaltóban, az ascoli-i egyházmegyében 1838. évi ápril hó 19-én. Tanulmányait Rómában végezte. Azután a párisi s müncheni nuncziaturán szolgált, majd 1885. május 18-dika óta a S. Rota Romana prelatu uditoreja volt. Nuncziussá való kinevezése előtt a június 22-diki konzisztóriumban érsekké nevezte ki.

Agliardi bitoros távozását Bécsben sajnálattal látják, pedig el voltak készülve reá. A bécsi nuncziaturán három évig és öt hónapig működött és ez idő alatt ugy az udvarnál, mint a diplomáciai körökben és a társaságban nagy tekintélynek örvendett. Ezen nem változtatott semmit az a körülmény, hogy Bánffy báró miniszterelnök annak idején oly méltatlan támadást intézett ellene. Agliardi bitoros magával viheti azt a tudatot, hogy távozását Magyarországon is nagy sajnálattal veszik, melyet csak az képes enyhíteni, hogy mint bitorosnak Rómában bőven alkalma lesz nagy tapasztalatait érvényesíteni, amelyeket legutóbb a moszkvai czári koronázáson, hol XIII. Leó pápát képviselte, már fényesen beigazolt.

Nekünk meglesz az az elégtételünk, hogy Agliardi bitorossá lett, Bánffy báró pedig közelebb Apa-Nagyfaluba megy — penzióba.

Pápai szózat.

A jun. 22-én, megtartott titkos konzisztóriumban XIII. Leó pápa allocucziót olvasott föl, melyben a schizma megszüntetéséről nyilatkozik.

A szentatya emlékeztetett arra a fölhívására, melyet a keleti egyházak egyesülése érdekében közrebocsátott. Ez a fölhívás — ugymond ő szentsége — nemcsak a keletieknek szól, hanem a disszidenseknek is. E fölhívás különösen a kelet mostani körülményei közepette mindenfelé visszhangot keltett és ennek mindinkább szaporodó jelei mutatják, hogy a helyzet arra utalja őket, hogy a szent Péter széke felé rokonszenvvel és az egyesülésre való vágygyal tekintsenek.

A keleti keresztények, nevezetesen az örmények és görögök ellen elkövetett mézárások eléggé mutatják, mily nagy jelentőséggel bír XIII. Leó említett fölhívása; és mennyire elvannak hagyatva ezek a keleti keresztények ugy Oroszországtól, mint Angliától, pedig az a két állam sokszor fölvette magát pártfogójukul, hogy őket cserben hagyja, mihelyt sikerült a török kormányt arra bírni, hogy az orosz vagy angol érdekeknek hódoljon.

Nyilvánvaló, hogy a visszatérés a római egyház kebelébe nemcsak az összes keleti egyházakat egymáshoz közelebb hozná és elszigetelt erőiket egyesítené a mohamedán fanatizmus vad kitérési ellen, hanem azonfelül nyugati kereszténységnek is lehetővé tenné, hogy a keleti keresztényeknek segélyére lehessen.

A pápai allocuczió végül jelzi, hogy XIII. Leó közelebb encziklikát fog közrebocsátani az egyháznak alapvető alkotmányáról.

P a x.

(dr. Sz.) A modern próféták tudománya csöddöt mondott. A parlamentben, sajtóban, a megrendelt bizalmat sorra nyilvánító megyegyűléseken nagyképu fontoskodással hirdették a magyar liberalizmus augurjai a békét, mely a polgári házasság megalkotása után Magyarországon uralkodni fog.

És minden jóslatuk rut ámitás volt.

Ha csak önmagokat ámitották volna, akkor szánandók volnának, de mert a hiszékenyek millióit ámitották, azért elitélendők.

Magyarország izgatott, a kedélyekre a bizonytalanság nyomása nehezedik, a politikai és társadalmi élet idegszállai feszültek.

A Cassandrákat, kik a társadalmi béke, a haza és kereszt jövőndő romjai felett keseregtek, kik intőleg emelték fel karjaikat, durván félrelökte az utból a liberalizmus diadalszekere; mely letérve hazánk ezeréves fejlődésének útjáról, keresztül gázolva századok megszentelt hagyományain magával akarja ragadni a nemzetet a — lejtőre, az ingoványba.

Az állami omnipotentia nevében belenyultak a családi szentélybe, a szabadság nevében bilincset vertek a lelkiismeretre.

Am, a diadal mómora széteszlott, az ébredés megdöbentő. Nekünk, kik sötétnek láttuk a jövőt, — sajnos — igazunk volt. A liberálisok csalódtak. Csalódtak a hatalomban, mely két évtized óta kezökben van, csalódtak a népben, melyet a választások alkalmával korrumpáltak, szolgabírákkal, zsandárokkal édesgettek ölelő karjaikba.

A hatalom tehetetlen a lelkiismerettel szemben. Sohasem birt vele megküzdni. Az emberek millióit rabszolgák módjára összekötöztetik, lemészárolhatják, nyelvöket kitéphetik, de a lelkiismeret szavát el nem nyomhatja semmi.

Önök, liberális urak, durván megsértették a katolikusok lelkiismeretét.

Önök elfeledték, hogy a kereszténységnek Magyarország ezeréves fenntartásában több érdeme van, mint a liberalizmusnak.

Önök nem számítottak arra, hogy a békóba vert lelkiismeretek ébredő szava belejajdul majd az Önök diadalmi orgiáiba.

Nos, hát most hallhatják!

Hogy nagy bajok vannak országszerte, mindenki tudja. A kik feljajdulnak ez állapotok felett, van okuk reá bőven. Segíteni kell a bajokon!

A liberalizmus segít is rajtok. Természetesen a maga módja szerint. Mit? Jajgattok? Sérelmekkel hozakodtok elő? Csendőrök, ezeket a rendzavarókat, a közbéke ezen háborgatóit különös figyelmetekbe ajánlom! A választásoknál tehetetlenné kell őket tenni minden áron! Ha másképpen nem lehet, távol kell őket tartani a szavazó helyiségtől, a városon vagy falun kívül körül kell zárni őket, s ott állatni éjjel-nappal szakadó hideg esőben, mint a barmokat.

De még ez sem elég! Még az a »bolond« nép türelmesen végig találja szenvedni e torturákat, mint történt Nyitrán, Stomfán, s még csak közjük sem lehet lövetni! Itt gyökeréhez kell nyulni a bajnak! Magokat az »izgatókat«, a rendzavarókat, a bujtogatókat kell tehetetlenné tenni!

És kipécézték a — papságot.

A kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslat brutális merénylet a katolikus papság politikai szabadsága ellen. Annak a javaslatnak 169. §-ában az van mondva, hogy két évig terjedhető államfogház, ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés és politikai jogainak felfüggeszté-

sére ítéltető az a pap, ki a vallás szertartásainak végzésére rendelt helyiségben, vagy választás jellegű gyülekezeten a választás eredményének befolyásolását **ezelő** nyilatkozatot tett.

Jól értsük meg! Nem az itt a fő, vajjon az inkriminált nyilatkozat Önmagában, irályát, körülményeit tekintve alkalmas volt-e arra, hogy a választás eredményét befolyásolja, itt csak az a fő, vajjon a nyilatkozó pap **szándéka** az volt-e, hogy a választás eredményét befolyásolja.

És a kormánypárt támogatva természetesen a kormánypárti »függetlenségeiktől« e javaslatot a képviselőházban megszavazta.

Ehhez nem kell kommentár!

Megirja azt majd a — jövő, mikor a »béke« nagyobb dicsőségére napirenden lesz a katolikus papság üldözése, denuncziálása, bebörtönözése. Mert hogy nem fél a börtöntől, azt megmutatta a történelem.

Verbum Dei non est alligatum. Az Isten igéje nincs lekötözve. Szállni, terjedni fog az továbbra is, megtermékenyíti a sziveket s teremteni fog beléjük türelmet, önmegtagadást, talán új tüzzel lángra gyulasztja majd őket, hogy e korhadt és gyűlöletes politikai rendszert újjá teremtsék.

Vigyázzanak, liberális urak! A katolikus papságot kár üldözni. Ez tanította a népet eddig is hazafiságra, nem pedig Önök, sem a szolgabíró, sem a csendőr, sem az adóvégrehajtó!

Az ut, melyre Önök léptek, a forradalomhoz vezet. Talán az isteni Gondviselés megfogja semmisíteni az Önök terveit és felhozza majd ránk az igazi békét!

De előbb Önök bukni fognak, mert a hatalmi tultengés, az erőszakoskodás, az üldözés politikája önmagában hordja a bosszút. Előbb vagy utóbb, de mindenesetre megsemmisíti azokat, kik rávetemedtek.

Semper idem!

Róma szózata.

Róma szeme éber figyelemmel kíséri a magyar katolicizmus mozgalmait. Ismeri annak minden fázisát; ismeri a vezérférfiakat, ismeri az eszközöket, azoknak eredményeit és sikereit éppen ugy, mint azoknak akadályait és nehézségeit.

Az az instructio, amelyet a püspökök ügyével foglalkozó congregatio legutóbb intézett a magyar püspöki karhoz, legjobban mutatja, hogy milyen jól van tájékozva Róma a magyar katolikus ügyekben. Ennél alkalmasabb, körültekintőbb, praktikussbb, megfelelőbb instructiót a budavári püspöki conferentián sem fogalmazhattak volna.

Lelkünknek különösen jól esik a Szentatya nevében kiadott instructiónak bevezető része, mely örömmel konstatálja, hogy a magyar papság java része a nehéz viszonyok között is megállotta helyét. Tudjuk jól, hogy nem kevesen voltak és vannak akik — mint az instructio mondja — »vonakodnak a munkától, félnek a küzdelemtől.« Fájaltuk, de nem dobtunk követ rájuk. Hisszük, hogy a pápa szava felnyitja az ő szemeiket is.

Az instructio tartalma igen bő. Egy czikk keretében lehetetlen csak felületesen is méltatni azt. Lesz alkalmunk bővebben szólni hozzá. Utasítást ad a papnövendékek nevelésére, előírja a lelkipásztorok egyházas szellemének megőrzésére és növelésére alkalmas eszközöket, irányítja azoknak hiveik gondozására irányuló tevékenységét, különösen lelkükre köti a püspököknek az ifjuság vallásos nevelésének rendkívül fontos ügyét, **halhatósan ajánlja a vi-**

déki katolikus sajtó támogatását, végül kéri és inti őket, a javadalmak méltó betöltése kíváló gondoskodásuk tárgyát képezze. Az instructiónak minden sora méltó a megszívlelésre.

A magyar klérus hálával fogadja az apostoli szék bölcs utasítását s méltán várja azok megvalósításától a kath. ügynek jobbrafordulását.

Az instructio teljes szövege a következő:

*

A püspökök és szerzetesek kongregációjának prefektusa a következő levelet intézte Magyarországra érsekeihez, püspökeihez és egyéb egyházi főlebbvalóikhoz mihez tartás végett.

Ez időben, midőn Magyarország a katolikus vallásra és az egyházi szabadságra oly elengedő viszonyok között hanyatttató, valóban örvendetes jelenség, hogy sokan az egyházi rendben lévőkből nem a magukét keresve, hanem a melyek Jézus Krisztuséi, az Isten és Egyház ügye, nemkülönben a hívő nép érdekében buzgó munkásságot fejtenek ki magukat mindaddig elszánt bátorsággal viselve.

Boldogító jele ez a viszonyok jövőjébe jobbrafordulának sz. Cyprián jeles mondása szerint: Az Isten papját, ki az evangéliumhoz hű marad és Krisztus parancsait megtartja, megölni lehet, legyőzni nem. (A Kornéliushoz írt 1. levélből.)

De viszont fájlalni kell, hogy nem épen kevesen vonakodnak is a munkától, félnek is a küzdelemtől. Ennek okát kutatva leginkább az öltök szemünkbe, hogy az ilyféle egyháziak elpártoltak azon szellemtől, melyet a kézföltétel által nyertek, és szánalomra méltóan a világ szekere után futva elfajzottak azon férfiakról, kiknek Izrael váltságát kell munkállaniok.

Mindenki előtt nyilvánvaló tehát mennyire fontos, hogy Magyarországon az egyházi fegyelem felkaroltassék, megszilárdíttassék és hogy ez minden buzgalommal, megfeszített akarral és békés egyetértéssel végeztessék, hogy az egyháziak Krisztusnak méltó szolgálói és az Isten titkainak hű sáfárai legyenek, kik a kitűnő jó tulajdonságokkal megáldott népet szóbeli tanításukkal és példájukkal az élet szentség és az igazság útjára vezéreljék és előltsék a közös hazának e nagy szorongatásaiban és az Ur harczainak harczolásában az igazság fegyvereivel vezérkedjenek.

Miért is az isteni gondviselés folytán szentes Urunknak, XIII. Leó pápának apostoli tekintélyével és felséges nevében, a püspökök és szerzetes rendek ügyeinek és tanácskozmányainak élére állított ezen szent kongregáció a következőket, melyek jobbadán az egyházi fegyelmére vonatkoznak, határozta és rendeli el; biztosra véve, hogy Magyarország összes szent Egyházi és egyházi előjárói, kiknek éberségét és lelkipásztori gondosságát a minap hozzájuk intézett enciklikájában ugyancsak a szentsége jóindulattal említette, a leghálásabb szívet fogadják Öszentes aggodalmának és szeretetének ezen újabb bizonyítékát.

I. A püspökök kiváló gondot fordítsanak arra, hogy a papságot erélyesen figyelmeztessék és alkalmas segédeszközökkel mindazok pontos teljesítésére reávegyék, melyeket a szent kánonok (fegyelmi szabályok) és egyházi törvények az egyházi rendük életére és erkölcsöire vonatkozólag előírnak.

II. Minthogy pedig a papi életnek és erkölcsöknek alapja az egyházmegyei papnevelő-intézetekben vettetik meg, az egyházi buzgalom minden irányban oda irányuljon, hogy a növendékek, kiknek az Ur jutott osztályrészekül, a legjobb kiképzést nyerjék és szentül neveltessenek. Legyenek meggyőződve, hogy a püspöki kormányzásban semmi sincs, a mi ebe-rebb és fáradságosabb gondot kívánna, mint a papnevelő-intézet, a melyről tudvalevő, hogy benne van letéve a lelkek üdvösségének és a jóban előrehaladásnak minden reménye, a mely lelkekről a legfőbb pásztornak, Krisztusnak számot fognak adni.

Ezért a papnevelő-intézetekben mindenekelőtt az igazgatói tisztégre tanult, életbölcsésséggel bíró, Krisztus szellemével teljes férfiut választóknak, a ki az ifjú papnövendékeket szó-

val és tettel és amint illik, erkölcsösen és helyes irányban tanítsa és igazgassa.

Prefektusnak is jámbor, érettkorú, szilárd jellemű, tapasztalatokban és lelki élet gyakorlásában kiváló, Isten dicsőségéért buzgó áldozópapot tegyenek, a ki nemcsak a növendékeket gyóntassa, hanem bennünket is képes legyen a papi élet gyakorlásában: az imádságban, elmélkedésben és egyebekben, gyámolítani és a papi erények megszerzésére szívünket lángra gyújtani.

A tudományok tanítóit se alkalmazzanak másokat a papnevelőben, hanem csak olyakat, a kik a növendékeket úgy alapos ismeretekre oktathatják, mint életük fedhetetlensége és becsületessége folytán példájukkal is képesek legyenek irányítani.

Szívükön viseljék a püspökök azt is, hogy az év folyamán egynehányszor a papnevelő-intézetet meglátogassák s a látogatások alkalmával a tanároknak szorgalmáról, valamint a növendékeknek a tanulmányokban és a házi fegyelemben tett előhaladásáról pontos tudomást szerezzenek, *Conc. prov. Mediol. sub S. Carolo Borr. I., tt. II., decr. 25.*) atyai szeretettel álljanak szóba növendékeikkel és őket buzgalomra serkentessék.

A papnevelő-intézet előjárói azon legyenek, hogy a növendékek legalább hetenkint gyónjanak, a mely szokás a legtöbb papnevelőben dicséretreméltóan meg is tartatik s hogy a legfőbb oltári szentséghez, kellőképp elkészülve, még gyakortább járuljanak. Egyáltalán arra törekedjenek, hogy a rájuk bízott ifjak nemesak a külső házi fegyelem által kapcsolattassanak egygyé, vagy hogy csupán némi külső rátermettséget szerezzenek, mely a papi állásnak megfelel, hanem minden erejükkel oda hassanak, hogy az igazi buzgóságért, az Isten dicsőségének és a lelkek üdvösségének munkálásáért hevüljenek, hogy az önmegtartózkodás szeilem, mely természetes szülöttje a papi hivatásnak, lelkükbe befogadják és a valódi erényekben naponként jobban és jobban növekedjenek. A mely ügyben egyébként az is érvényesüljön, a mi a magyar püspöki karhoz 1886. augusztus 22-én intézett »Quod multum diuque« kezdetű pápai levélben foglaltatik.

A püspökök pedig, megemlékezve az Apostolnak rendkívüli fontosságú intéséről: Kezeidet hirtelen senkire ne tedd, és ne légy részes idegen bűnökben (*I. Timot., írt I. lev. V. 22.*), a legnagyobb szorgalommal puhatólják ki, nem e akadnak olyanok, kik Isten hívő szava nélkül akár földi haszonért avagy egyéb földi hívságok miatt az egyház szolgálatára feltöltik magokat, a mely bérenczfajánál az embereknek szerencsétlenebb és szánandóbb, az Egyházra pedig vészthetőbb semmi más nem lehet *Róm. katekizmus: az egyh. rendről 5 fejt. 3.*

III. Az áldozópapok, a mennyire lehetséges minél gyakortább járuljanak a penitencia-tartás szentségéhez. Ugyazint minden évben néhány napon át tartsanak lelki gyakorlatot, a melynél ha annak rendje-módja szerint megy végbe talán semmi más hasznosabb segédeszköz nincs az egyházi szellem fölébresztésére és megerősítésére. Hogy pedig ez minél jobban kivihető legyen, a püspökök az összes áldozópapokat és ha jónak látnák egyeseket, külön is, szólítsanak föl és hívják meg a papnevelő intézetbe, vagy más ájtatoskodásra rendelt épületbe, a hol néhány napon át lelki kedvtöltések által szívüket nemesítsék és saját üdvösségüknek és megszentelésüknek nagy munkáját végezzék. Alkalmadtán az áldozópapokat arra is kell figyelmeztetni, hogy szigorú kötelességük kiszabott imádságaikat elvégezni, azontul leginkább szent tudományokkal fáradszótlanul foglalkozniok, hogy tulajdonképeni hivatásuk kötelességeit méltólag és hasznosan teljesíthessék.

IV. De mindenekelőtt vigyázz, nagy gondot fordítsanak arra a püspökök, hogy a plebánosok és segédlelkészeik tulajdon hivatalok kötelességeit hűségesen betöltsék, minthogy valóban minden kétségen felül áll, hogy a legfőbb bíró juhaik vérét (életét) az ő kezükből fogja számon kérni.

És minthogy isteni parancsval van meghagyva mindenkinek, kire a lelkipásztorok bizott, hogy juhait magához tartozóknak ismerje, érettké a szent miseáldozatot bemutassa, őket az Isten igéjének hirdetése, a szentségek

kiszolgáltatása és minden jó cselekedetben példájával táplálja, a szegényeknek és egyéb, irgalomra szoruló egyéneknek atyai gondját viselje és a lelkipásztori hivatal egyéb teendőit is gyakorolja (*Conc. Trid. sess. XXIII. C. 1. de reform.*) azért a püspökök alkalmasan és alkalmatlanul (opportune, importune) — a mint az apostol int — rajta legyenek, hogy a lelkipásztorok foglalkozó egyházi férfiak semmi dolgukban hanyagok ne legyenek és tétlenek ne találtsanak.

A tisztelgő látogatásokkor és egyéb alkalmat is megragadva azon legyenek, hogy az egyházközség élén álló lelkesek semmiképpen el ne mulasszák juhaik lelki gyámolítását, hanem szent gyónásaikat meghallgassák, a beteget látogassák, a haldoklóknál ott legyenek, a hitoktatást teljesítsék, az evangéliumot a nép felfogásához mértén magyarázzák, végül a hívek kegyes érületét jámbor társulatok és egyesületek meghonosítása, szent célu ünnepélyek tartása és minden oly cselekedettel, melyet saját hivatásukból kifolyó vallásos ügyszeretük sugall, Istenhez édesgessék. És mivel némely helyen a plebánosok és a lelkipásztorok által segített társaik a hívek gyónásának meghallgatására nem szoktak kéznél lenni, hanem csak ha hívják őket, olyannyira, hogy — a mi majdnem a semmivel ér föl — a plebániák legtöbb híve a husvéti időn kívül a szentségekhez talán soha nem járul, teljes tekintélyükkel lépjenek föl a püspökök, hogy a plebánosok, főleg nagy ünnepeken, üljenek le hívás nélkül is a gyónatósokba és készségüket mutassák meg, sőt gyakorta buzdítsák híveiket, hogy az üdvösségnek e kiváló segédeszközöket használatlanul ne hagyják, hanem kellő készütséggel javukra fordítsák.

Az Isten igéjének hirdetésében is legyenek a lelkesek szorgalmatosak. És mivel, mint Aranyszájú sz. János mondja, szánalomra méltó tanító az, ki példával nem tanít, szorgosan gondoskodjanak a püspökök, hogy az áldozó papok erkölcsöi a hívő nép megütközésére éppenséggel ne szolgáljanak. Hasztalan a néptől feddhetlen keresztény életet kívánni akkor, mikor lelkipásztoraikban szentül nem fényeskednek a jó erkölcsök.

Amiért is az egyházi erélyesen és állhatatosan hajtsák végre — ha rákerülne a sor, — mindazt, a mit a fegyelmi szabályok (kánonok), különösen pedig a tridenti zsinat az egyházi kihágására, jobbitására és megfenyítésére vonatkozólag előír: nehogy alárendeltjeik megjobbitását elhanyagolva a tőlük megérdemelt büntetések Isten haragjából rájuk szakadjanak (*sess. XII. C. I. de reform.*)

Mert — nagy sz. Gergely tanúsága szerint — nagyobb kárt senkitől sem szenved az Isten, mint a papoktól, midőn a helytelen magaviseletre azokat látja példát szolgáltatni, kiket mások megjavítására rendelt; midőn azok vétkeznek, kik mások vétkeit tartoznának meggátolni; a lelkek nyerését semmit sem keresik, naponta saját kedvtöltéseiknek élnek, földiek után sóvárogznak, az emberi dicsőséget megszült igyekezettel hajhászszák.

V. Hasonlóképp gondoskodjanak az egyháziak, hogy azon világiak, a kiket nagyobb műveltségüknek tart a közvélemény, kiknek azonban többnyire a vallásra semmi gondjuk s azt helyesen épen nem ismerik, akár egyházi beszédekben, akár a sajtó termékei útján, melyeket válogatott hang és komoly tartalom ajánlanak, a hit alapvető igazságaira különösen az Egyház isteni alapítására a papság által megtaníttassanak. Hogy ez elérjék, szerfölött előnyös lesz a több helyütt áldásosan meghonosított katolikus egyesületeket terjeszteni.

VI. Ugyazint kiváló módon gondoskodjanak, hogy a középiskolákban a kereszténység tanainak előadóit — kiknek hivatala valóban igen fontos és föltséges — a tudományokban nem kevésbé, mint életük fedhetetlenségére nézve is kiváló áldozópapok szemeltesse ki, a kik a rájuk bízott munkát szorgalmasan teljesítsék és ezenfelül vegyék rá az ifjakat, hogy a Boldogságos Szűz Mária kegyes egyesületeibe vagy Jézus Szentes Szivének avagy a szent Olvasó társulataiba belépjenek, a penitenciatartáshoz és a legfőbb oltári szentséghez gyakortább és buzgón járuljanak.

Alkalmadtán azt is vigyék ki a püspökök,

hogyan a vallásos oktatásra több heti óra szenteltessék, mint eddig, a mint ezt e nagy fontosságú és igazán szükséges ügy mindenekelőtt megkívánja.

Hasonlóképpen rajta legyenek, hogy az egy nyelvű középiskolákban a vallásos oktatásra egy és ugyanazon tankönyv használtassék. A mely cél elérésére gondoskodjanak a püspökök, hogy erre alkalmas egyén szerkesztesse össze a tanulóknak adandó ily könyvet, melyet átvizsgálás és helybenhagyás után az iskolák használatára irjanak elő. Arra is vigyázzanak, hogy a profán tantárgyak tanítói előadásukban az Egyház érzületét — miként méltányos — szem előtt tartva, tiszteljék a vallást és a hitoktatással ne csak tengelyt ne akasztanak, hanem hivatásukhoz mértén őt támogassák is. Hogy ez könyveiben menjen, a püspökök igyekezzenek a profán tantárgyak iskolai tankönyveinek kijelölésében is jogot szerezni.

VII. Ezenkívül a püspökök meg ne szűnjenek mindenképen odahatni, hogy a budapesti tudomány-egyetem, melyet az oly dicső Pázmány P. kardinális alapított s mely javarészen katolikus intézményekből tartatik fenn, adassék vissza a katolikusoknak s a püspökök főnhatósága alatt kormányoztassék. De e közben addig is, a míg tanulók lelki szükségleteiről jobban nem gondoskodnak, legalább annyit iparkodjanak elérni, hogy minden vasárnapon és ünnepeken erre a célra kiválóan alkalmas egyházi férfiu az egyetemi hallgatóknak szent beszédet tartson, a melyben behatóan és szorgalmasan a katolikus hittannak különösen azon fejezeteit fejtegesse és bizonyítsa, melyeket a nyilvános és magán életben manapság leginkább elszoktak hanyagolni és megtámadni.

Azt is vegyék ténykedésük körébe a püspökök, hogy Magyarország mindkét egyetemén, más főiskolák mintájára alakítottassanak s megalakulásuk után melegen istápolttassanak, ifjúsági körök avagy egyesületek, oly célzattal, hogy részint egymást kölcsönös példájukkal a becsületes és vallásos életre felbuzdítsák, részint, hogy megszokott összefüveteleiken új megbeszélés tárgyává tegyék azon igazságot, melynek az iskolában esetleg ellenkezőjét hallhatták. Ezenfelül nagyon jeles cselekedet lesz, ha e körökben a különböző tudományágakból vett kérdéseket, pályadtják kitűzésével ösztönözve, versenyezve fejtegetik.

VIII. Mivel az államok keresztény alapításáról, a polgárok kötelelességeiről, a hazaszeretetről és hasonló kérdésekről különösen a műveltebbek között fonák és veszedelmes nézetek uralkodnak, legyenek rajta a püspökök s egyéb egyházfők, hogy az egyházi szónokok gyakorlata válaszáuk tárgyul az Egyház azon tanításait, a melyek főképen »Immortale Dei« és »Sapientiae christianae« kezdetű pápai körlevelekben foglaltatnak.

IX. A püspökök a nem magyar ajku hívők plébánusainak és hitoktatóinak erősen szívrokire kössék, hogy a kellő engedelmességgel teljesítsék ugyan az állam törvényét, melynek értelmében az iskolák gyermekei a magyar nyelvre megtanítandók, de a keresztény tanítást magyar nyelven csak akkor adják elő, ha a gyermekek nyelvet már teljesen megtanulták. Ezt a gyermekek örök üdvössége és az állam érdeke egyformán megkívánja.

Azt is hagyják meg a plébánosoknak és segédlelkészeiknek, hogy csak akkor tartssanak magyar szent beszédet, ha meggyőződtek arról, hogy a plébánia hívei jól megértik azt.

Hogyha a plébánia hívei más és más anyanyelven beszélnek és mindnyájan a magyar nyelvet eléggé meg nem értik, a plébánosok teljes igyekezettel azon legyenek, hogy az Isten igéje e híveknek is saját anyanyelvükön hirdettessék.

X. Vannak társulatok, melyek a köznépi műveltségének fejlesztésére alapítottak; mint-hogy pedig ezek bármiféle egyént vallásra való tekintet nélkül befogadnak, azért a püspökök tegyék a plébánosok köteletségévé, hogy a legnagyobb szorgossággal vigyázzanak, hogy híveik e társulatokba belépve, lassanként egész-észrevétlenül a vallás iránti közömbösség mérgével meg ne méltéztassanak avagy örök üdvösségükön ehhez hasonló egyéb kár ne essék.

XI. A lehető legnagyobb haszonnal jár, ha az egyes vidékeknek katolikus lapja van, több is, mint a mennyi némely helyen található; a melyek nem csak magyar, hanem más nyelven is szerkesztessek — a mint az illető vidék igényei megkívánják — és a nép értelmi fejlettségének fokához legyenek alkalmazva.

XII. Mindezeknek, melyeket az egyházi feyelem fellendüléséért és a hívő nép érdekében nyilvánítottunk, az óhajtott eredményre jutása javarészen magán az egyházfők ügybuzgóságán fordul meg. A kik mindenekben a jó cselekedetek példái lévén: a tanításban, fedhetetlenségben és méltóságban (Titusoz irt lev. II. 7.), bizonyonyal pásztori gondoskodásuk teljességével fogják e rendeletet a köteles érvényre juttatni és mind-egyikük szigoruan megparancsolja papságának, hogy ehhez alkalmazkodjanak s egyes meg-hagyásait szorgalmasan teljesítsék.

E célból a meghatározott időben végzendő pásztori látogatások alkalmával különösen tudakolják meg külön-külön az egyes egyháziaktól, hogy mindeme rendelkezéseket pontosan és tökéletesen megtartották-e; ha tétleneket találnának, ezeket serkentsék, a hanyagoknak szívökre beszéljenek, az ellenszegülőket pedig megfenyítsék.

Azonfelül teljes buzgóságukkal — mit csak kifejtethetnek — és legnagyobb szorgalommal gondoskodjanak arról, hogy az egyházi javadalmak ne csak megtagadtassanak az arra nem méltóktól, hanem minél méltóbbaknak adományoztassanak: hogy ez annál könnyebben elérressék, ne mulasztassák el — amennyire lehetséges — a közbelépést se azoknál, a kiknek kegyuri vagy választói joguk van, alkalmas módon figyelmeztetve őket azon fölötte terhes ítéletre, mely Istennel és embereknél vár reájuk, valahányszor az egyházi jövedelmek, melyek az Ur szőlőjének hasznát hajtó munkások illő fenntartására rendeltettek, tőlük másra használtattak fel és kényre-kezdre és igazságtalanul haszontalan vagy teljesen méltatlan szolgál kezére jutnak. Rómában, 1896. évi május hó 28.

† Verga, kardinális, prefektus.

Trombetta, pro-secretarius.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Június 23.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Josipovich Géza, Perczel Béni, Nagy István.

A kormány részéről jelen vannak: Bánfy Dezső b. miniszterelnök, Lukács László, Erdélyi Sándor, Daniél Ernő.

Elnök: d. e. 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Bemutatja a beérkezett kérvényeket.

Kiadják a kérvényi bizottságnak.

Következik a napirend.

A Ház harmadszori olvasásban is elfogadja a *czukoradó módosításáról* és a Fejér és Tolna vármegyei helyiérdekű gőzmozdonyu vasutak *székesfehérvár-sárbogárdi* vonalának engedélyezéséről szóló törvényjavaslatokat.

Elnök: E két törvényjavaslatot s Ház harmadszori olvasásban is elfogadván, tárgyalás és hozzájárulás végett áttétetnek a főrendi-házhoz.

Következik:

A házszabályok igazolásra vonatkozó részének revíziójára kiküldendő 30 tagu bizottság megválasztása.

Megválasztottak: Apáthy Péter, Chorin Ferenc, Daniél Gábor, Dókus Ernő, Eötvös Károly, Fest Lajos, Gajáry Ödön, Guilner Gyula, Hyeronymi Károly, Jellinek Arthur, Just Gyula, Kabos Ferenc, Krajtsik Ferenc, Makfalvy Géza, Matuska Péter, Mohay Sándor Molnár Antal, Mülek Lajos, Münnich Aurél, Nedéczy János, Papp Géza, Péchy Tamás, Pulszky Ágost, Rohónyi Gyula, Szabó Imre, Szalay Károly, Szentiványi Kálmán, Szivák Imre, Tisza István, Ugron Gábor.

Következik:

A házadó törvények, némely intézkedéseinek módosításáról szóló törvényjavaslat folytatólagos tárgyalása.

A 4. §-nál

Lukács László pénzügyminiszter: Pótlást ajánl az ó-budai új házak adómentessége tárgyában.

A Ház a 4. §-t a pénzügyminiszter által javaslatba hozott pótlással fogadja el.

A 6. §-nál szól

Hermann Ottó: Azt a centralistikus irányt mely abban, hogy mindent az ország fővárosában akar összpontosítani, határozottan rossz-szalja. Nem ellenséges indulat vezérli a főváros előnyére meg von mindent a vidéki városoktól, amit tenni nem szabad, nem pedig különösen azon városokkal szemben, melyek a magyar nemzeti eszmének valóságos oszlopai Ezek közé tartozik Szeged is, melynek érdekében most felszólal. Ott, hol egy nagy katasztrófa elsöpri a várost, nyomorba dönti a lakosságot, oda kell juttatni a lakosságot, hogy minél előbb fölépíthesse házait, minél előbb kiheverje a katasztrófát. Itt aztán igen gyorsan igyekeznek építeni a gyorsaság sietséggé válik, azt pedig mindenki tudja, hogy sietséggel nem lehet tartósan, czélszerűen építkezni. Így van Szeged is. A katasztrófa után épített házak közül itt sokat kellett építeni. Pótlást ajánl a 6. §-hoz, melyben kimondatni kívánja, hogy a házadómentességi kedvezmények Szegeden az 1890-től 1900-ig épített és építendő házakra terjedjen ki.

Gajáry Ödön: A kivételes törvényeknek nem barátja, miért is nem járulhat Hermann pótlásához.

Módosítványt ajánl, melyben azt kívánja kimondani, hogy az adómentesség a Szeged városában felépült és lakható állapotba helyezett házakra nem 1899, de 1905. évi december hó végeig terjesztessék ki.

Sima Ferenc: Maga részéről kivételes törvényeknek nem barátja, de mikor Szeged városáról van szó, akkor, azt nem tekinti kivételes intézkedéseknek. Hermann Ottó módosítványát elfogadja és azt ajánlja a képviselőháznak is elfogadásra.

Tomasits Miklós: Kéri a kormányt, hogy vegye figyelembe Zágráb város érdekeit. Határozati javaslatot nem nyújt be, mert nem akarja dokumentálni, mintha Zágráb érdekei a törvényben nem volnának megvédve.

Kossuth Ferenc: Pártolja Hermann Ottó indítványát.

Helfi Ignác: A két módosítvány közül, mint jobbat, a Hermann Ottóét fogadja el.

Elnök a vitát bezárja.

Lukács László, pénzügyminiszter! Bármen-nyire is méltányolja azokat, amik Szeged városra vonatkozólag elmondattak, még sem fogadhatja el Hermann Ottó hat. javaslatát, mert most már semmi ok sincs arra, hogy nagyobb kedvezményeket adjunk Szeged városának, mint adott a törvényhozás közvetlenül a katasztrófa után. Gajáry módosítványát elfogadja.

A Ház a szakaszt Gajáry módosítványával, elfogadja, míg Hermann Ottó módosítványát mellőzi.

A következő szakaszt a Ház vita nélkül elfogadja.

Következik

Horváth Gyula indítványának indoklása »az ez év szeptember havában Budapesten tartandó interparlamentáris kongresszus költségeinek viselése tárgyában«

Horváth Gyula: Rövid indoklás kíséretében elfogadását ajánlja következő indítványnak: Határozza el a Ház, hogy a szeptember hó folyamán Budapesten tartandó interparlamentáris konferencia költségeit saját költségéből fedezze — e célra a Ház elnökének 6000 forintig terjedő hitelt nyit, ebből a Ház elnöke az előkészítő bizottság előterjesztésére a szükséges költségeket ki fogja utalványozni. — A kiadott összeg a képviselőház 1896-iki költségvetésnek terhére, mint tulkiadás fog elszámoltatni.

A Ház az indítványt tárgyalás alá kívánja venni.

Elnök: Az indítványt a holnapi napra tűzi ki a tárgyalás végett.

Következik

Az igazságügyi és pénzügyi bizottságok jelentése »a majorsági zsellérbirtokról és az ehhez hasonló természetű birtokokról« szóló törvényjavaslat iránt.

Mohay Sándor, előadó: Rövid indoklás kíséretében elfogadásra ajánlja a törvényjavaslatot.

A ház a törvényjavaslatot általánosságban vita nélkül elfogaja.

A részleteknél a 6. §-nál szól

Horváth Géza: Módosítást nyújt be.

Erdély Sándor igazságügyminiszter: **Horváth Géza** módosítványa tulajdonképpen benne is van a javaslatban, mért kéri őt, hogy vonja azt vissza.

A ház többsége a módosítást mellőzi, a szakaszt elfogadja.

A 15 §-nál szól

Issekutz Győző: E §. második bekezdését oly módon kívánja módosítani, hogy az egyesség csak akkor érvényes, ha ahhoz nemcsak a telekkönyvi tulajdonos s esetleg a tulajdoni igénylők, — mint az a javaslatban van — hanem a jelzálogos hitelezők is hozzájárulnak.

Erdély Sándor igazságügyminiszter: Pótlást ajánl az Issekutz módosítványához.

Hodosy Lőrincz: Az egész szakasz kihagyását ajánlja.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter fölviágosítása, és

Issekutz Győző személyes kérdésben történt felszólalása után, a ház az egész szakaszt mellőzi és, ahelyett Issekutz módosítványát **Erdély** miniszter pótlásával fogadja el.

A következő szakaszokat vita nélkül elfogadják.

Elnök: A törvényjavaslat elfogadtatván, tárgyalás és hozzájárulás végett át fog tétetni a főrendiházhoz.

Az ülést 5 percre fölfüggeszti.

Interparlamentáris kongresszus.

Szünet után

Horváth Gyula indokolta indítványát a Budapesten tartandó interparlamentáris kongresszus költségeinek az állam által közadókból való viselése tárgyában: a szükséges 10.000 forintért bőséges kárpótlást nyújt a kongresszus, mely a világbéke előmozdításán fáradozik.

A ház elfogadta az indítványt.

Zsellérség.

A ház ezután letárgyalta a zsellérségi viszony szabályozásáról szóló törvényjavaslatot, melyet változatlanul fogadott el.

Keleti kérdés.

Szünet után

br. **Bánffy Dezső** miniszterelnök válaszolt **Ugron Gábor** interpellációjára a keleti kérdésben. Összegezte **Goluchovszky** külügyminiszter expozéját és kijelentette, hogy más választ nem adhat.

Ugron Gábor hosszabb beszédben fejtegette a bonyolult keleti viszonyokat és különösen kiemelte a magyar törvényhozásnak azt a jogát, hogy a külügyekben tudnia kell a kormány szándékait, különben nem teljesíti az országnak rája ruházott jogait s kötelességeit. Szóló nem veszi tudomásul a miniszterelnök válaszát.

A ház többsége tudomásul vette a választ

L u e g e r.

Bánffy b. miniszterelnök ezután válaszolt **Holló L.** és **Meszlényi L.** interpellációira a **Lueger**-ügyben. Kijelenti, hogy nemtelen támadásokra nem tartja méltónak s érdemesnek intézkedéseket tenni; még képviselőházban sem tartja szükségesnek megbeszélni.

Holló L. és **Meszlényi L.** nem veszi tudomásul a választ, mert **Lueger** mint Bécs alpolgármestere beavatkozik Magyarország ügyeibe. (Hát **Holló** és **Meszlényi**, mit avatkoznak ők **Lueger**nek, az osztrák képviselőnek szabad szólás-jogába?)

A többség tudomásul veszi a miniszterelnök választát.

Ülés vége 1 óra 40 perc.

TÁJÉKOZTATO.

Június

25. Tisza Kálmán beszámolója.
25., 26., 27. A női-iskola vizsgáta és munkakiállítása, Sal Ferencz-utcán.
27-én. A régészeti és történelmi muzeum ünnepélyes megnyitása.

Július

1. Aradi mérnökök és építészek utja Nagyváradra.

UJDONSÁGOK.

* **Ő Felsége a király**, amint biztos forrásból értesülünk, a Vaskapu megnyitása alkalmával, a híres **Ada Kaleh** szigetét is megtekinti.

* **József főherceg** ki tegnap **Vereczre** utazott a csapat szemle megtartására, a püspöki rezidentiába **Zmejanovits Gábor** püspök vendége volt, kinek meghívását már rég elfogadta. A főherceg ma **Moraviczára**, tovább utazik.

* **Az orosz cári pár Bécsben.** A cári pár látogatása alkalmából az uralkodó családnak majdnem valamennyi tagja itt lesz; csak a királyné marad távol s **Mária Jozefa** kir. hercegnő, **Ottó kir. herceg** neje fogja őt képviselni. A **schönbruni** théatre parén kívül még több ünnepséget terveznek; a katonai szemle elmarad, mert a czár látogatásakor a csapatok legnagyobb része a **brucki** táborban lesz; az 5. dzsidas ezred, melynek a czár tulajdonosa, deputációt küld a czár üdvözlésére. A cári pár innen **Gmundenbe** utazik a **Cumberland** hercegi család látogatására; a **cumberlandi** hercegné tudvalevőleg a czár nagynénje.

* **Tisza Kálmán beszámolója.** Nagyvárad város országgyűlési képviselője ma városunkba érkezik, hogy elmondja beszámolóját választóinak. Este a **Rózsabokorban** társas-vacsorára gyűlnek össze a képviselő tiszteői. A beszámolót holnap, esütörtökön délelőtt 11 órakor tartja meg **Tisza Kálmán** a **Fekete Sas** nagytermében. Délben pedig a **Rózsabokorban** banket lesz. **Tisza** beszámolóján az összes bihar-megyei szabadelvűpárti képviselők jelen lesznek, azonkívül **Dániel Gábor**, **Kabos Ferencz**, **Papp Géza**, **Terényi Lajos**, **Mikszáth Kálmán**, **Molnár Béla**, **Lehoczky Vilmos** és **Gajáry Ödön** országgyűlési képviselők is **Tisza Kálmán**nak kíséretében lesznek.

* **A hódoló díszfelvonulás — körképben.** **Dókus Gyula**, **Zemplén vármegye** érdemes főjegyzője s a június 8-án lezajlott hódoló díszmenet értelmi szerzője, megint érdekes indítvánnyal áll elő: ohajtana, ha a díszmenetet a maga teljes hűségében körképben örökítené meg a magyar művészet, azt a jelenetet pedig, ahol a törvényhozás a királyt és királynét üdvözi, valamint a **bandériumok** táborozását a vérmezőn, külön-külön örökítené meg egy egy hírnevesebb művésztünk által.

* **Egyházi kitüntetések.** Király Ő Felsége **Varga Ferencz** szeged-belvárosi esperes-plébánosnak a kazári czimzetes apátságot, **Lászlóffy László** verseczi esperes-plébánosnak pedig a boldogságos Szűz Máriáról nevezett losonczy (de Lucentia) czimzetes apátságot adományozta.

* **Uj verseczi gör. kel. püspök.** **Zmejanovics Gábor** konsedoli archimandrita és a verseczi püspökség adminisztrátora a **karlóczai gör. kel. szerb püspöki zsinat** által verseczi gör. kel. szerb püspökké történt megválasztását király Ő felsége jóváhagyta.

* **Hirtelen elhunyt járásbíró.** Gyászos hír érkezett tegnap délután **Tenkéről**. **Lengyel Károly** kir. járásbíró, a tenkei járásbírószág vezetője hirtelen elhunyt. Annál megdöbbentőbb az élte delén 53 éves korában elhunyt, derék

férfit halála, mert váratlanul következett be. Családjával teljes egészségben asztalhozült tegnap délben s ebéd közepett hirtelen rosszul lett, az asztal mellett összerogyott és megszűnt élni. A gyorsan előhívott orvos konstatálta a szívszélhűdés folytán hirtelen bekövetkezett halált. **Lengyel Károly** mielőtt **Tenkére** kinevezték, a nagyvárad járásbírósnál működött mint albiró. Általános becsülésben részesült előzékeny modora, tapintatos működése által, ugy a közönség, mint az ügyvédi kar részéről. A gyászhir vetele után néhány előkelő ügyvéd, **Hlatky** **Endre** kamarai elnök elnöklete alatt elhatározta, hogy az elhunyt koporsójára kosszorut helyeznek a következő felirással: »Emlékeül, barátai a nagyvárad ügyvédi karból — **Lengyel Károly** kir. járásbírónak.« A holnap tartandó temetésre Nagyváradról sokan mennek ki **Tenkére**.

* **A m. tudományos akadémia** hétfői ülésén, melyen **Eötvös Loránd** b. elnökölt, fölolvasták **Széchenyi Béla** gr. levelét, amelyben a Kelet-Ázsia című művével elnyert 200 aranyat fölajánlja az akadémiának egy természettudományi munka megjutalmazására. Több kultag köszönő levelet intézett az akadémiához. — A Kóczán-pályázatra beérkezett művet **Berczik Árpád**, **Hegedüs István** és **Vadnay Károly** fogja megbírálni. A **Bulyovszky-díjjal**, minthogy a legutóbbi pályázat meddő volt, már nyomtatásban megjelent művet fognak megjutalmazni. Az akadémia lemásoltatja **Balassa Bálint** egy arczképét. Végül több ajándékot jelentettek be.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. itélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. itélőtábla kerületébe **Misley Kálmán** végzett joghallgatót díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **Gyógyszer árszabvány.** A hivatalos lap június 23-diki száma közli a belügyminiszter két rendbeli rendeletét az új gyógyszer-árszabvány behozataláról valamint magát az új árszabályt.

* **Ugron Gábor Gyulán.** **Ugron Gábor** folyó hó 21-én reggel **Gyulára** érkezett, hol **Kovács Lajos** ügyvéd vendége volt; a képviselőnél a gyulai 48 kör deputációját tisztelgett, üdvözlőlvén őt a haza iránti önzetlen szeretetéért és lánglelkű buzgalmaért, melylyel a haza s nemzet jó létért fáradozott és fáradozik. **Ugron** képviselő szívélyesen köszönte meg a gyulai polgároknak iránta tanusított lelkesedését és szerzetét, s kérte őket, hogy ne szünjenek meg tovább is önzetlenül szeretni a hazát, s ne szünjenek meg továbbra is a függetlenségi 48-as párt zászlója alatt küzdeni. **Ugron Gábor** képviselő az esteli vonattal utazott Budapestre.

* **Obstrukció.** **Londonból** június 23-ról sürgönyzik: **Balfour** ma az alsóházban a kormány nevében visszavonta a közoktatási billt, minthogy annak elintézésére az őszi ülésszak is kevés lenne. Az ellenzék ugyanis annyi módosítást nyújtott be, hogy a szavazások negyven ülést igényelnének. A javaslat visszavonása nagy vereség a kormányra nézve, amely 145 szavazattöbbséggel rendelkezik. Azt hiszik **Gors** közoktatásügyi miniszter le fog mondani.

* **Mennyi vizet fogyaszt Nagyvárad.** A vízvezetési viz nagymérvű pocsékolásáról hozott cikkünk városszerte érdeklődést keltett a lakosság körében. A tervbe vett hathatós intézkedések nyilvánosságra hozatalának, ugy látszik, meg lesz a kívánt sikere anélkül, hogy a tanács kénytelen lenne azon intézkedéseket tényleg keresztülvinni. A mérnöki hivatal, a vízvezeték megnyitása óta pontos lajstromot vezet a napi vízfogyasztásról. Érdekes adatokat találunk a táblázatban arra nézve, mily rohamosan emelkedett az utóbbi hét alatt a vízfogyasztás Nagyváradon. Április hónapban átlag 1500 köbméter, májusban pedig átlag 2000 köbméter volt a napi vízfogyasztás. Június első felében 2500 köbmétert fogyasztottak naponta. Június hó

14-ike óta azonban rohamos az emelkedés; június 14-én 2529, június 15-én 3984, június 16-án 3920, június 17-én 4696, június 18-án 4870, június 19-én 5100 köbméter vizet használt fel Nagyváradi lakossága a vízvezetékéből. Ez a nagy emelkedése a vízfogyasztásnak kellett aggodalmat a városnál. Azóta csökken a vízfogyasztás. Már június 20-án 4391, június 21-én 4570 köbméter vizet folyt le a magas tartályból a városba. A mérnöki hivatal az utcák locsolását beszüntette s június 22-én már csak a parkok növényzetét locsolták. Ennek az intézkedésnek az lett a következménye, hogy hétfőn már csak 3858 köbméter vizet fogyasztott, vagyis mintegy 700 köbméterrel kevesebb, mint az előző napon. Ha a fogyasztás megmarad ezen mennyiségen, az egyik gép teljes 24 órai üzeme mellett a második gépnek naponta 2 órát kell kisegítésként dolgozni. Érdekes, hogy míg a Körözsben, a telep mellett $\times 16$ fok R a víz hőmérséke, a víztelep kutaiban állandóan 9 és fél fok meleg a víz. A tartályból mikor a városba kiömlik, $\times 13$ fok R. s benne a városban csak 12 fok, vagyis a földalatti vezetékben egy fokkal lehűl a víz.

* **A magyar aranyjaradék szelvényei.** A pénzügyminiszter utasította a magyar négyezredes aranyjaradék-szelvények beváltásával megbízott bankházakat és pénzintézeteket, hogy a szelvények beváltása alkalmával a font sterlinget Budapesten, Bécsben és az egész német birodalomban 20.41 márkával, Párisban pedig 25.17 frank aranyban számsítsák.

* **Felhívás selyemgubó beváltáshoz.** Az országos selyemtenyésztési hivatal, a megkezdett gubó-beváltáshoz, az írásbeli teendők végzéséhez, egy komoly, megbízható, és lehetőleg szünettel rendelkező egyént keres. Az ajánlkozók K v a s s a y Gyula kerületi fő felügyelő urral, ma délelőtt és délután, a Teleky-utcai iskola épületében értekezhetnek. N.-Váradon, 1896. június 23. R á t k a y József.

* **Adóajajstromok közszemlén.** Nagyváradi város adóhivatala hirdetményt bocsátott ki a III. oszt. kereseti adó ügyében. Az 1896—1898. évekre kivetett III. oszt. kereseti adó lajstromok június hó 22-től június hó 30-ig a városi adóhivatal 10. sz. szobájában közszemlélésre vannak kitéve s az adózók által megtekinthetők. Az adó elleni észrevételek írásban ugyanezen határidő alatt a nagyváradi pénzügyigazgatóság-hoz adhatók be, később pedig szóval az adó kivető-bizottságnál tehetik meg.

* **Kasics Péter levele Szilágyi Dezsőhöz.** Kasics Péter, hivatkozva Szilágyinak a királyhoz június 8-án intézett beszédére, a melyben az állami védelemben való igazságos és egyenletes részesedést hangoztatta, beadványt intézett a képviselőház elnökéhez, panaszolván, hogy a képviselőház nem jár el a jogegyenlőség elvének megfelelően az általa Podmaniczky Frigyes ellen intézett pör elintézése ügyében. A mentelmi bizottság április 13-án tartott ülésén Podmaniczky kiadását határozta javasolni a Háznak, de a Ház plénuma elé még mind a mai napig nem került ez az ügy, noha az ugyanakkor tárgyalt több mentelmi ügyet mind elintézte már a képviselőház. Arra kéri most Kasics az elnököt, hogy még a szünet előtt vitesse Podmaniczky ügyét a Ház elé.

* **Építik a tűzraktanyát.** A nagyszabású tűzraktanya építését már megkezdtek a lovassági laktanya szomszédságában. Az épületek alapozásához szükséges gödröket egész sereg munkáskéz ássa, hogy mielőbb a kőműves munkához kezdhesse. Az épületeknek még ez év őszén fedél alá kell kerülniök s a vállalkozó cégnek minden percet fel kell használni, hogy késedelmet ne szenvedjen. Az építésre felügyelő bizottság, R á c z Mihály főjegyző elnöke alatt megtekintették tegnap délután az építkezést, hogy az alapítások megfelelőek-e a terveknek.

* **Mezőőrök és tanyabirtokok.** A mezőrendőrségről szóló törvény alkalmazását illetőleg nagy fontosságú értekezlet tartott közlebb

Debreczenben Német József miniszteri segéd-titkár vezetése alatt. — E tárgyalást Darányi földművelésügyi miniszter rendelte el a debreczeni tanyápuszták birtokosainak kérelmére akik a debreczeni helyi viszonyok között olyan fölösleges és méltánytalan tehernek tartják a külön mezőőrök tartását, amelyért ők alig kapnak valami ellenszolgáltatást. Az értekezleten ezt a miniszter kiküldötte is belátta, aki, mint kijelentette, azt fogja Darányinak javasolni, hogy a debreczeni tanyás pusztákon, ahol minden tanyabirtokon a tulajdonos, vagy majorosa, vagy a bérlő állandóan künn lakik, a mezőőri felügyeletet az 5—8 taggal megszáporítandó jelenlegi külső (mezei) rendőrség gyakorolja; az erdősegekbe beékelte magánkaszálokban pedig ezt a kötelességet az erdővédekre bizzák.

* **Nagylelkű adományok.** K ö n i g s w a r t e r Hermann báró, nagybirtokos, az ezredéves örömművelés alkalmából annak emlékére Teleki Géza grófhhoz, az épülő országos lelenzház számára 20.000 koronát küldött, hogy abból 10 alapítványi hely létesíttessék. Ugyane célra a képviselőház háznagya a tribünök fennmaradó jövedelméből 100 forintot juttatott Teleki grófhhoz.

* **A milliódik látogató a kiállításban.** A kiállítás megnyitása óta szombat estig 945,508 volt a látogatók száma a kiállításban, vasárnap 35,316 volt a fizető látogatók száma, ami összesen 980,824 látogatót tesz. Eszerint már nem hiányzik egész huszezer a millióból s ugy bízton feltehető, hogy ma már a milliódik látogató lép a kiállítás területére.

* **Születési és halálozási statisztika.** A nagyváradi anyakönyvvezetési hivatalnál június 7-től (utolsó kimutatásunk óta) június 21-ig, a következő születési és halálozási esetek lettek bejelentve. Sz ü l e t e t t 33 leány és 32 fiú (2 fiú és 1 leány halva született) ö s s z e s e n 65. M e g h a l t 36 férfi és 18 nő, a három halva születettel együtt tehát az összes halálozás 57 volt. Ez idő alatt vagyis június 7-től június 21-ig, tehát 8 emberrel szaporodtunk. Az elhaltak névsora a következő:

Kovács Mihály, Bojtár Gyula, Friedmann Mórné, Vincze Mária, Mundru Tamás, Viktor Andrásné, Siliga Jozefa, Keresztesi Erzsébet, Pásztor Sándorné, Friedmann Mihály, Simonka Juliánna, Kovács Sándor, Kovács Atilla, Nánási József, Lusztig Ábrahám, Forgács János, Juhos Gábor, Papp József, Hajner János, Rozenfeld Emil, Maár Imre, Bologán Pével, Verner Gyula, Bozsóky Anna, Szláma Ede, Szegedy László, Varga András, Dicső György, Szabolesi István, Klein Sarolta, Gyárfás Endre, Péntes Géza, Farkas Géza, Weisz Sándor, Csarnó Mihály, Serdült Bálintné, Boros József, Kánicz Lajos, Balli István, Kotyecz László, Weisz Ignác, Triffa Gábor, Balogh Margit, Balogh János, Karajos Gáborné, Frischmann Mária, Krunyák László, Stern Teréz, Móra Anna, Szombathy István, Berindán Katalin, Gábor Erzsébet, Marx József, Sternberg Sámuel.

* **Új vasúti hid az Al-Dunán.** Belgrádból jelentik: A múlt héten fejezte be tanácsadásait a turnseverin-kladovai dunai vasúti hid építését tárgyában összeült szerb-román vegyes bizottság. A belgrádi közmunkaminiszteriumban már az építkezés részleteit is megállapították. Az összekötőhid létesítése után angol-német tőkepénzes-csoport a timóki vasut építését kezdi meg.

* **Térzene lesz ma, szerdán, jun. 24-én** a körösparti sétányon, melyet a József főhercegről nevezett 37. számú ezred jövevő zenekara rendez.

* **Nemzetközi anti-szabdkömvés kongresszus.** A nemzetközi kongresszusok világa lassan-lassan, sőt talán nagyon is gyorsan lefoglalja a maga számára az élet minden nyilvánulását. Már alig van a magán- és nyilvános életnek olyan része, amelyet nemzetközi kongresszusok nem istápolnak, szabályoznak vagy meg nem támadnak. A legújabb ilyen kongresszus a nemzetközi anti-szabdkömvés kongresszus, amelyet a Voce Cattolica híre szerint, a trienti érsek engedélyével az idén, nyá-

ron tartanak meg Trientben. A kongresszus részleteit még nem állapították meg, de bizonyosra veszik, hogy igen sok résztvevője akad.

* **Vásári lopások.** Egy-egy nagyvásár alkalmával, külön rovatot vezethetnénk e czim alatt. Az állandó piaci lakosok, vagy más néven csirkefogók, striczik, vagy kinek jobban tetszik sipis és zsebmetsző, ellepi ilyenkor a vásártereket, korcsmákat s jaj annak, kinél pénzt szimatolhatnak, mert azt menthetetlenül kifosztják enyves kezökkel. Az előfordult kisebb, nagyobb esetek közzül, a következőket jegyeztük fel: B u d a y Mihály micskei lakos zsebtét kivágták s abból 1 frt 20 kart. K e n é z Lajos szalontai lakostól 86 forintot, K u l c s á r Lajostól (egy korzsmában mulatozás közben) 86 forintot loptak el, mindegyik esetben ismeretlen tetesek. Csodálatos, hogy a zsebmetszés művészeté menyire kivan fejlődve nálunk s emiatt talán lehetne okozni is valamit. (?) Hiába, kevés a rendőrünk és sok a szocialista n ö v e n d é k.

* **Meglopták mig aludt.** Bertalan József micskei lakos, a Nagypiacz-téren szekeren aludt. Ezalatt ismeretlen tetes, a mellénye alatt levő vászonzacskóból 230 frjtát ellopta. A rendőrség nyomoz, de hogy mily eredménnyel, azt nem jósolhatjuk meg.

* **Haditengerészetünk gyarapítása.** Polában, a monarkia haditengerészetének legfontosabb pontján, már napok óta igen fontos tanácskozások folynak, melyekről közös hadsereg tisztői köreiben az a vélemény van elterjedve, hogy Oroszország folytonos hadi készülődései, de különösen a múlt év folyamán a tüzérség fejlesztésében kitejtett rendkívüli tevékenysége, mely különösen új tüzéruitek föllállításában, de kiváltképpen új ostrom-, vár- és mozsár-üitek szervezésében állott, arra kényszerítik hadseregünk vezetőségét, hogy az így megzavart egyensúly helyreállításán komolyan gondolkozzék.

* **Rövid hírek. Talált börtárcza.** Stern Károly pályafelügyelő egy tárczát lelt a vágányok között. Az irományok mellette elszórva heverték s ha a gyanu alapos, valamely vonaton ülő egyén fosztogatás áldozata lett s az értéketlen irományokat, a fosztogató hajította volna ki az ablakon. Így kombinálta ki azt a rendőrség, s a rendőri ész kombinációja, — lehet hogy alapos is. — **Vizbe-fult gyermek.** A városunkon keresztül folyó Körös az idén is megkezdte szedni áldozatait, a habjaiban hűsülő emberek közül. Tegnap is, Sz a b ó Károly tilinkó-utcai lakos nevelt fia, Harting Ferencz ki fürödni ment a körösbe, a tutajok közzé esett s a segítségére sietők, már csak holttestét tudták a sebes és mély vízből kimenteni. — **Az alsófoku kereskedelmi iskola I. II. III. osztályaiban** az évrő vizsgálatok szerdán, június 24. délután 5—8 órában fognak megtartatni; miről az érdekelt főnök urak ezen alkalommal is értesítettek. — **Gyilkos villám.** A Debreczen melletti Ebes pusztán Kristóf István majoros tanyájába beütött a villám s Kristófnét és két leányát életveszélyesen megsebesítette, a látogatóban nála időző s épen bucsuzó Balla Lidia szoboszlói asszonyt pedig agyonütötte. — **Az öreg honvéd kegyelele.** Hergenroder János 1848—49-es honvéd sok évi folyamodgatás után végre ez idén kapott nyugdíjat. Mikor nyugdíjának első részletét megkapta, az volt az első dolga, hogy gyászmisét mondatott a nyugdíjából, elesett bajtársai lelkiüdvéért. — **Békés-megye közönsége** a magyar vörös kereszt egyesületnek köszönő iratot küldött, a miért az egyik orvosát a múlt év őszén a difteria gyógyítása végett a vármegye területére küldte. — **Balkáni fejedelmek találkozásá.** Bécsi irányadó körökben a Balkán-fejedelmek tervezett összejövetelének semmiféle jelentőséget nem tulajdonítanak. — **Francia expedíció Tuniszba.** A francia kormány elhatározta, hogy katonai küldöttségeket meneszt Tuniszba, a Morés-féle misszió megmaradt részének összegyűjtésére.

SZINHÁZ.

Blaha Lujza Nagyváradon.

A legnagyobb magyar énekesnő: B l a h a Lujza egyidő óta időnkint felkeresi azokat a vidéki városokat, a hol pályáját kezdte, vagy

már mint neves énekesnő ragyogtatta utólrhetetlen tehetségét, páratlan, elragadó énekét. Bucsuzik a vidéki színpadoktól. Már a legtöbb nagyobb vidéki színpadon játszott egy év óta s most elakar bucsuzni Nagyváradi közönségétől is, a mely egykor meleg szeretettel, rajongással vette körül a nagy művésznőt. Három estén lesz alkalma gyönyörködni közönségünknek a legnagyobb magyar énekesnő elragadó művészetében.

A vendégszereplés ideje még nincs megállapítva; de valószínűleg július hó utolsó napjaiban jön le és lép fel Blaháné három estén a nagyváradi színpadon.

Színházlátogató közönségünk bizonyára olyan meleg fogadtatásban részesíti a kiváló vendéget, a milyen megilleti a magyar színművészet e büszkeségét.

A nagyváradi színiügyi bizottság tegnap délután ülést tartott a vendégszereplés, jobban mondva Blaháné bucsuzójának ügyében.

Hoványi Géza elnöklete alatt jelen voltak: Mezey Mihály, ifj. Rimler Károly, Kunyhóssy János, Hlatky Endre, dr. Munk Béla és Szokoly Tamás.

Hoványi Géza előterjesztette, miszerint Blaha Lujza művésznőt 3—4 estére vendégszereplésre megnyerte Mezey Mihály színiigazgató s tekintve a művésznőnek fizetendő magas tiszteletdíjat, az igazgató a helyáradat 50 százalékos felemelésének engedélyezését kéri a vendégszereplés fellépésére. Elnök a kérelem teljesítését ajánlotta.

A színiügyi bizottság, minden hozzászólás nélkül engedélyezte a helyáradat 50 százalékos felemelését azon estékre, a mikor Blaháné fellép.

A vendégszereplés ideje még nincsen megállapítva, de valószínűleg július 20—30-ik napjai közt lép fel Nagyváradon a művésznő.

Megbízta még az elnököt, hogy a nagy művésznő méltó fogadása céljából lépjen érintkezésbe a Szigligeti-Társasággal s állapítsák meg az ünnepélyes fogadás részleteit. Ezt követeli az a régebbi viszony, a mely Nagyváradi közönsége és a művésznő közt van. Ha a fogadtatás részletei meg lesznek állapítva, elnök összehívja a színiügyi bizottságot s előterjesztést tesz.

Végül felkérték az elnököt, hogy hívja fel a színiigazgatót a társulat kiegészítésére és a reportoir élénkítésére.

Ezzel az ülés véget ért.

Idegen nő.

Ifj. Dumas Sándor egyik leghatásosabb s a társadalmi előítéleteket, konvencziókat kíméletlen erővel ostromozó darabja került tegnap este színpadra csekély számú közönség előtt.

Dumas-nak ez a darabja is — mint a legtöbb — olyan, hogy lassan felvonásról-felvonásra fokozódó erővel kelti fel a közönség érdeklődését. Az egész, mit a színműben felépített egy frappans; egyéni intencióját vehemens erővel feltűntető fordulatokkal telíti be.

Az előadás megérdemelte volna a közönség nagyobb érdeklődését is, mert a jobbakkal sorozható. Különös dicséretet érdemel Cserny (De Septoms herczegnő), Szerény (Clarkson asszony), kik mindketten diszkrét eleganciával játszották el szerepeiket, előbbi az erélyes, józan, higgadt kifejezéseket sokkal jobban juttatja érvényre, mint az önuralmon kívüli — sentimentalizmus szavait. Pompás volt E. Kovács az amerikai Clarkson szerepében, valamint Szentgyörgyi (Mauriceau).

Janovics (De Septoms herczeg) újból meggyőzött bennünket arról, hogy a társulat egyik legjobb színésze; elegancia, önmérséklet sohasem hiányzik játékából. Még Bartost és Kleinovicsot említhetjük fel, kik elősegítették az előadás sikerét, előbbi — úgy látszott — manchetáját otthon felelte. — P. J.

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék büntető osztályánál, a mai napon következő ügyek kerülnek tárgyalás alá:

Virág Sándor és társai — szándékos emberölés büntette.

Veres Sándor és társai — súlyos testi sértés büntette.

Vadnay Károly és társa — szándékos emberölés vétsége miatt.

IRODALOM.

Pályázatok a Szent-István-Társulat részéről.

I. A Szent-István-Társulat tudományos és irodalmi Osztálya ezennel pályázatot hirdet a következő műre:

Neveléstudomány a művelt közönség részére, mely egyetemi ifjak igényeit is kielégíti. A mű legyen tudományos és kimerítő.

A pályázó a jelen év november 1-éig nyújtsa be a mű tervezetét és tartalomjegyzékét, egy lélektani és egy szorosán vett neveléstan ki dolgozott fejezettel együtt, megjegyezve egyúttal mily terjedelemben számítja művét.

Az Osztály a legjobb tervezet és részlet szerzőjét megbizsa a mű megírásával, mely azután 1897. november 1-ig benyújtandó.

Az elfogadott mű jutalomdíja 100 darab cs. és kir. arany és azon felül nyomtatott ivenkint 30 frt.

A pályázatra szánt tervezeteket és részleteket idegen kézzel írva s jelígyes levéllel ellátva kell benyújtani.

Kelt Budapesten, a tudományos és irodalmi osztály 1896. május 20-ikán tartott üléséből.

II. A Szent-István-Társulat ezennel pályázatot hirdet a következő műre.

Nevelés és tanítástan mint tankönyv elemi tanítóképző-intézetek részére.

A pályázó a jelen év november 1-ig jelígyes levélke mellett nyújtsa be a mű tervezetét és tartalomjegyzékét, egy neveléstan és egy tanítástani ki dolgozott fejezettel együtt, megjegyezve egyúttal, mily terjedelemben számítja művét.

A pályanyertes tervezet szerzője azután a teljes mű ki dolgozásával megbizatik s azt 1897. november 1-ig benyújtani köteles. Az elfogadott mű az első kiadásnál ivenkint 20 forint irói díjban részesül; ha pedig a mű a tanhatósági jóváhagyást megkapja, akkor ezen díj ivenkint 30 frtra kiegészítetik. Minden további kiadásnál ivenkint 10 frt irói díjat kap a szerző, minek fejében művét az esetleg szükségessé vált módosításokat megtenni köteles.

A pályázatra szánt tervezeteket és részleteket idegen kézzel írva s jelígyes levéllel ellátva kell benyújtani.

Kelt Budapesten, az igazgató-választmány 1896. május 22-ikén tartott üléséből.

A Szent-István-Társulat elnöksége.

TAVIRATOK.

A pécsi és rozsnyói püspökség.

Budapest, jun. 23. (Saját tud. távirata.) A fővárosi lapokban sokféle kombináció látott napvilágot a rozsnyói, de különösen a pécsi püspöki székhely betöltésére nézve. Illetékes helyen minket arról értesítenek, hogy ezek a hírek — különösen a pécsi püspökségre nézve — merőben koraiak, annál inkább, mert addig, míg a pécsi püspökségi javak össze nem iratnak, senkit nem vesznek irányadó helyen kombinációba.

Czukorgyárosok kongresszusa.

Budapest, jun. 23. (Saj. tud. táv.) A czukorgyárosok mai kongresszusán Vörös államtitkár jelent meg a kormány képviselőjében. A

czukorgyárosok nem tartják elegendőnek a kormány intézkedéseit a czukor-ipar támogatására. (A gazdák érdekében a kormány még annyit sem tett.) Este lakoma volt, melyen Darányi minisztert s Vörös államtitkárt köszöntötték föl.

Papakoszták ügye.

Budapest, jun. 23. (Saj. tud. táv.) A kúria ma tárgyalta a nemzetközi betörő banda bűnpörét: Papakoszták ügyében a másodfokú bíróság ítéletét módosította s fegyházra szóló büntetését öt évvel felemelte, Affendakiszét helyben hagyta.

A bolgár fejedelem.

Igló, jun. 23. (Saj. tud. táv.) Ferdinánd bolgár fejedelem ma ide érkezett és tovább folytatta útját Pohorcellára a Koburgok jószágára.

A magyar ipar védelme.

Budapest, jun. 23. (Saját tud. táv.) Bartha Miklós képviselő meghívására ma délután értekezlet volt a képviselőházban a magyar ipar érdekében. Az értekezlet bizottságot küldött ki Kossuth Lajos elnöklete alatt Ugron Gábor, Makkfalvy, Holló és Bartha képviselők részvételével és azzal a megbízatással, hogy a hazai iparos szakkörökkel érintkezésbe lépjen a végből, hogy a magyar iparcikkek védelemben részesüljenek az idegen versenyyel szemben és hogy konkrét javaslatot dolgozzon ki, mely a nagyobb értekezlet elé lesz terjesztendő.

Szeles Adorján a képviselőházban.

Budapest, június 23. (Saját tud. táv.) A képviselőház baloldali folyosóján ma délelőtt megjelent Szeless Adorján, a Hentzy-szobor hírhedt dynamitardja. Nem látszott meg rajta, hogy most töltötte ki a budapesti törvényszék által rá mért büntetést. Zsebében volt a menlevél, mely a büntetés kitöltése után nyolcz napi szabadságot biztosít neki, — de csak Magyarország határáig. Azért jött most Pázmándy Déneshoz, hogy módolja ki; mi lesz vele akkor, ha Ausztriában elfogják? Pázmándy nem volt jelen. Sima Ferencz vette hát pártfogásába. Azonnal beszélt a miniszterelnökkel, aki azonban azt felelte, hogy ő ebbe nem avatkozik, forduljon a belügyminiszterhez. Sima azután a belügyminiszterrel abban állapotott meg, hogy ha Ausztriában letartóztatnák, sürgönyözzön Szeless rögtön a belügyminiszternek, aki intézkedni fog szabadon bocsátatása végett.

Nemzetiségek mozgalma.

Temerin, jun. 23. (Saját tud. távirata.) A nemzetiségek legközelebbi népgyűlést fognak egybehívni, melynek főcélja az lesz, hogy az új választásokra, saját kebelükből küldjenek ki jelölteket. Erre főképen az az indította a nemzetiségeket, hogy ezen a vidéken, most a szabadelvű párt, a függetlenségi és néppárt is szervezkedik, s jelölteket fog állítani, s így a 4 párt között, ők, inkább remélnek többséget.

Millenniumi alapítvány.

Duna-Szent-György, jun. 23. (Saj. tud. távir.) A város hazafias képviselő-testülete, tegnapi közgyűlésén elhatározta, hogy millennium alkalmából, egy 10.000 frtos alapítványt létesít, közművelődési és tanügyi célokra.

A német polgári törvénykönyv.

Berlin, jun. 23. (Saj. tud. táv.) A birodalmi gyűlés elnapolásáról szóló hírek nem valnak be. A polgári törvénykönyv a polgári házasságra vonatkozó részével e hét végén kerül harmadik olvasásban napirendre. A kormány még a tengerészeti tvjavaslatot óhajtja letárgyalatni és csak azután a birodalmi gyűlést elnapoltatni. — A császár szentesítette az elfogadott törvényjavaslatot.

Sáskák.

Belgrád, jun. 23. (Saját tud. távir.)
Macedóniából érkező hírek szerint ott hatalmas sáska-seregek mutatkoznak, melyek egyes vidékeket teljesen letaroltak.

Közgazdaság.

Községi hitelszövetkezetek.

— A Tiszántúl szerkesztőjéhez. —

Budapest, jun. 22.

Legyen szabad a T. f. hó június 19 számában a Károlyi Sándor féle hitelszövetkezetekre vonatkozólag előadottak helyreigazításul kiemelni annyit, hogy a múlt év végén a tagok száma 63.220 volt. Azóta több új szövetkezet alakult s a régiek is gyarapodnak szépen úgy hogy ma már tagjainkat 70 ezerre tehetjük. A szövetkezetek száma volt a múlt év végén 317, most ez is több, bár nem sokkal, mert nem lehetséges minden faluban megcsinálni a szövetkezetet, a hol kívánják. Ha a pénz nem gátolna, lenne már 7—800 szövetkezetünk is. A magas kormány azonban csak legutóbb vette észre hogy léteznünk és hogy azon az uton, a melyen haladunk sok nehéz, socialis és gazdasági kérdést lehet megoldani s magunkhoz csatolni a nemzetiségeket igazán és őszintén a mint azt Erdélyben meg is tettük.

Működésünket ez ideig 43 vármegyére terjesztettük ki. Biharra nem, ott úgy látszik nincs mit tenni az alsó rétegek helyzetének javítása tekintetében; vagy nem akarnak tenni; a t. szerkesztő ur jobban tudja, melyik az igaz.

A szövetkezeti üzletrészek száma a múlt év végén 125.856, értéke 3.332.937 frt volt. Ezekre be van fizetve 1338 ezer frt. csaknem ugyan ennyi a betét — 1.293 ezer frt.

Tíz év alatt két és fél millió frt félretéve, 70 ezer ember összefűzve szilárdan szorosán, készen haladni azon az uton, a melyet nekik kijelölünk, mert tudják, hogy az fölfelé vezet. — valóban olyan eredmény a mi nagy ambíciót is kielégíthet.

Dömsöd községe tegnap ülte meg azt, hogy betétei 100 ezer frtra emelkedtek. Az ottani szövetkezet tagjainak száma meghaladja az ezret, a falu minden második, harmadik lakója, nem véve ki a gyerekeket sem, szövetkező. Ezt nem régen alkalmam volt elmondani Muthall híres angol statisticusnak, annyira meglepte, hogy elhinni sem akarta. Pedig az angolok nem könnyen csodálkoznak. A dömsödi ünnepélyen nyújtotta át Hajós József a központ fáradhatlan igazgatója Fehér Sándornak azt a díját, melyet a Szövetkezés által kitűzött pályázatnál a szövetkezetek hatásáról irt dolgozatával nyert. Fehér egyszerű földmives, munkája mind a mellett tele van nem csak lelkesüléssel, hanem erkölcsi tartalommal is. Aztán tessék nekünk megbizonyítani, hogy a cooperatio nem emel és nem esik! A szövetkezetek terjesztése egyébként egyik főpontja annak az agrárpárti programnak, a melyről a T. oly sok rokonszenvvel emlékezett meg s a mely azt hiszem meg is érdemli.

Bernát István,

a hazai szövetkezetek szövetségének titkárja.

A szőlő és gyümölcsösök állapota.

— A gazdasági tudósítók jelentése alapján. —

A szőlő a Duna balpartján a kevés megmaradt szőlő elég bőven ígér termést. Fagykár nem igen történt, de a jégesők több helyen megsértették a gyenge szőlőhajtásokat.

A Duna jobbpartján szépen fejlődik s jó terméssel kezesget; a peronoszpóra elleni védekezést megkezdtek, a szőlőket mindenütt erősen permetezik.

A Duna-Tisza közén hasonlólag jó termés várható, a permetezést itt is mindenütt megkezdtek.

A Tisza jobbpartján általában kevesebb termésre van kilátás, mint a múlt évben.

A Tisza balpartján jó termésre van kilátás. A peronoszpóra Arad vármegye borosbeszi járásában már fellépett, a permetezéssel még nem veszi elterjedésének. Biharvármegye margittai járásában a magasabb helyeken a cserebogár is rongálta, de érzékenyebb kárt nem okozott. Szilágy vármegyében az új ültetések nagyban szaporodnak; a zöldajtás is javában folyik.

A Tisza-Maros szögén szépen indult, közepesen felüli terméssel biztat, virágozni kezd. A peronoszpóra Arad vármegye borosbeszi járásában már fellépett, a permetezéssel még nem készültek el. Temes és Torontál vármegyékben többfelé május utolsó napjaiban jégeső tett kárt benne.

Az erdélyi vármegyékben elég fűrtöt mutat s jól fejlődik, más évekhez képest azonban némileg el van maradva; mint most látszik, a kemény tél többfelé mégis kárt okozott benne.

A gyümölcs a Duna balpartján a gyümölcsfák gyönyörűen virágoztak, de a cserebogarak, a derek és a többé-kevésbé mindenütt mutatózó kisebb fagyok, valamint a májusi jégesők és zivatarok tetemes károkat okoztak, különösen a korai gyümölcsfélékben. Közepes termésre még így is számíthatni.

A Duna jobbpartján alma és körtéből sok le hull s egyéb gyümölcsből is csak gyenge termésre van kilátás.

A Duna Tisza közén egyes vármegyékben az alma, másutt pedig kajszin és őszi barack ígér jó termést.

A Tisza jobbpartján kevés lesz, kukac és cserebogár tönkre tette, kivéve Szepes vármegyét, hol a gyümölcsfák, különösen az almafa, gyönyörűen virágoznak.

A Tisza balpartján az uralkodott fagyok miatt csak csekély termésre van kilátás. Alma és körte helyenkint meglehetősen mutatkozik ugyan, de a szilvatermesre egyáltalában nem lehet számítani, a minek hiányát különösen Szatmár- és Bihar vármegye élénken fogja érezni.

A Tisza-Maros szögén a terméskilátás mindinkább csökken, a késői fagyok, utána hernyók és rovarok tetemes kárt okoztak benne, sok le hull; kajszin és őszi barack alig lesz, cseresznye inkább van, többfelé alma és körte is szépen mutatkozik, néhol szilva is.

Az erdélyi vármegyékben gazdagon virágozott, részben még virágozik is, a terméskilátás, mind a mellett fölülte különböz, nagy átlagban azonban csak gyenge, közepes, mert néhol igen sok ígérkezik ugyan, viszont azonban sokfelé rosszul kötött vagy lehullott.

* A vetések állása a váradi-olaszi-i földeken. A nagyváradi-olaszi-i szántóföldek vetéseinek állásáról Horváth Ferencz mezőbíró benyújtotta jelentését Papp János városi gazdasági tanácsoshoz. A jelentés szerint az olaszii földeken közép termés mutatkozik. Az időjárás részben kedvező volt a növényzetre; bár az őszi vetésekben a fagy tetemes kárt tett, a májusi szelek pedig gátolják a fejlődést. A tiszta buza kalásza és szemlye jóval kisebb a rendesnél; a rozs jól fejlődött. Az őszi árpa feltűnően üszögös, a milyen ezen a földeken még nem volt. A kukoricza, burgonya, tehénrépa, búkköny, takarmány-búkköny szép, jó termést ígér, ha valami csapás nem éri.

Terménytőzsde.

Budapest, június 23.

B u z a tavaszra, bácskai	6.60
» tavaszra, északi	6.61
» szeptember-októberre, bácskai	0.—
» szept.-okt.-re északi	0.—

R o z s tavaszra, bácskai	0.—
R o z s tavaszra, északi	0.—
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.45
» aug.-szept.re, északi	10.55

Bécs, június 23.

B u z a tiszai	7.25—7.56
» bánsági	7.05—60
» bácskai	0.—0.—
» szokványáru őszre	6.95—7.50
B u z a szokványáru tavaszra	6.98—7.00
R o z s tiszavidéki	—0.0
» szo ványáru tavaszra	—0.0
» szokványáru tavaszra	6.12—6.14
T e n g e r i magyar	4.00—4.01
Z a b, magyar kereskedelmi	6.45—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. június 23.

Magyar aranyjárdék 4%	123.—
Magyar koronajárdék	98.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	150.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.—
Oszták járadék papirban	101.25
Oszták járadék ezüstben	101.25
Oszták járadék aranyban	122.75
Oszták korona járadék	101.—
1860. oszták államsorsjegyek	144.75
Oszták magyar bankrészvény	965.—
Magyar hitelbank részvény	379.50
Oszták hitelintézeti részvény	349.75
Oszták-magyar államvasuti részvény	358.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.50
Német birodalmi márka	58.82
London vista	120.10
Páris vista	47.70
20 márkás arany	11.77

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Szerdán, 1896. június 24-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

A törvénytelen fiu.

Színmű 4 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, csütörtökön, 1896. június hó 25-én

A kis hörsög.

Eredeti énekes Lohozat 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: CSIPPÉK FERENCZ.

MEGJELENT!

Folyton kapható

ÁRPA D

hősköltemények

Irtá: Dús László.

Szines czimnyomattal.

Fűzve 1 forint

Vászon kötésben 1.50

Megrendelhető: a Szent-László könyvnyomdában. — Laszky Ármin, Pauker Dániel, Ungár Jenő és Kutasi D. könyvkereskedőknél Nagyváradon.